

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

«Допущено до захисту»

Реєстраційний № _____

Завідувач кафедри _____

«__» _____ 20__ р.

«__» _____ 20__ р.

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З
ДІТЬМИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Кваліфікаційна робота
студентки групи ЗСП-м-22
ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 011 Освітні,
педагогічні науки,
освітня програма:
«Соціально-педагогічна робота з
дітьми та молоддю»
Орлової Тетяни Володимирівни
Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
Шимко Ія Миколаївна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

_____
_____
_____

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Орлова Тетяна Володимирівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело. Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	9
1.1. Генеза поняття «соціально-педагогічна діяльність».....	9
1.2. Форми, методи та засоби організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі.....	15
1.3. Інноваційний підхід в організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі.....	21
Висновки до першого розділу.....	23
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	25
2.1. Аналіз закладу освіти (на прикладі Софіївського ліцею Софіївської селищної ради Дніпропетровської області).....	25
2.2. Добір та обґрунтування інноваційних методик організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі.....	28
2.3. Соціально-педагогічні умови впровадження інноваційних методик у роботу соціального педагога закладу освіти	31
Висновки до другого розділу.....	34
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ	36
3.1. Розробка програми інноваційної соціально-педагогічної діяльності з дітьми в закладі освіти (на прикладі Софіївського ліцею Софіївської селищної ради Дніпропетровської області).....	36
3.2. Методичні рекомендації соціальним педагогам з організації соціально-педагогічної діяльності на засадах інноваційного підходу...	39
Висновки до третього розділу.....	42
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	46

ВСТУП

Актуальність дослідження. Україна сьогодні перебуває в складних соціально-економічних та політичних умовах існування, проте освітній процес не зупиняється. Цей факт підкреслює важливість освіти як для людини на індивідуальному рівні, так і для всього українського народу на державному рівні. Не зважаючи на постійні (за останні 10 років) освітні реформи, варто відмітити основні здобутки вітчизняної освітньої системи, зокрема це: незалежність, прийняття основних законів у сфері освіти та науки, Болонський процес як наближення до європейської системи освіти, нова українська школа, автономність закладів вищої освіти тощо.

Освіта завжди була предметом вивчення багатьох учених різних галузей – педагогіки, соціології, психології, філософії, історії та інших. Це підкреслює її міжгалузевий аспект та робить акцент на універсальності освітньої системи.

Вітчизняну освіту можна порівняти із складним різнорівневим багатокомпонентним живим організмом, що постійно змінюється, розвивається, пристосовується до мінливих умов існування всього людства. Важливим структурним елементом освіти визначається соціально-педагогічна діяльність, що є невід’ємною складовою освітнього процесу на усіх рівнях.

Соціально-педагогічна діяльність досліджується науковцями з різних позицій, зокрема питаннями соціально-педагогічної діяльності та її технологіями займаються Г. Лактіонова, О. Безпалько, С. Пальчевський, І. Козубовська, Ю. Льоніна, П. Гусак, Р. Вайнола, Л. Коваль та інші.

Проблемами соціального виховання через призму соціально-педагогічної діяльності займалися такі науковці як: В. Бочарова, Т. Василюк, Васильєва, М. Галагузова, А. Капська, Є. Максимова, Л. Міщик, Б. Шапіро, В. Поліщук, І. Зверева, С. Хлебик, А. Паляничка, І. Савельчук, І. Шимко та інші.

Безпосередньо особливості організації соціально-педагогічної діяльності в закладах освіти є предметом дослідження О. Боднар, Т. Борової, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, Ю. Конаржевського, Н. Клокар, С. Крисюка, І. Лернера, Л. Лузан, О. Мармази, Н. Ничкало, С. Одайник, Т. Сорочан, В. Яковца, В. Якуніна та інших.

Інновації в соціально-педагогічній діяльності розробляють І. Єрмаков, В. Васильєва, І. Зверєва, Р. Вайнола, Г. Коваль, З. Кияниця, І. Уличний, Я. Ващук, Л. Дума, С. Степанова та інші.

Проблема професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів знайшла своє відображення у наукових працях теорії соціальної педагогіки М. Галагузової, І. Зверєвої, А. Капської, І. Липського, А. Мудрика, А. Рижанової, Л. Стефан та інших.

Сьогодні соціальний педагог – невід’ємна посадова особа педагогічного колективу будь-якого закладу освіти. Його робота безпосередньо пов’язана із забезпеченням соціально-педагогічного супроводу здобувачів освіти, особливо учнів пільгових категорій. Як свідчить статистика останніх п’яти років, таких дітей стає тільки більше. До основних категорій здобувачів освіти, які потребують додаткової уваги з боку соціального педагога, відносяться: діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, діти з інвалідністю, діти учасників бойових дій, діти загиблих Захисників та Захисниць України, діти з числа внутрішньо переміщених осіб, діти з малозабезпечених сімей.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати особливості інноваційного підходу в організації соціально-педагогічної діяльності та на його засадах розробити програму означеної діяльності з дітьми в освітньому середовищі.

Завдання дослідження:

1) на основі аналізу наукової психолого-педагогічної літератури з’ясувати стан розробки проблеми організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі;

2) уточнити роль інноваційного підходу в організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі;

3) визначити соціально-педагогічні умови організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі на засадах інноваційного підходу;

4) розробити програму інноваційної соціально-педагогічної діяльності з дітьми в закладі освіти;

5) надати методичні рекомендації соціальним педагогам з організації соціально-педагогічної діяльності на засадах інноваційного підходу.

Об'єкт дослідження: процес організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі.

Предмет дослідження: програма інноваційної соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що організація соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі на засадах інноваційного підходу буде ефективнішою за таких умов:

- включення інноваційних методик для роботи з дітьми різних соціальних категорій в річний план соціального педагога;
- впровадження комплексного підходу до розв'язання соціально-педагогічних проблем здобувачів освіти;
- забезпечення суб'єкт-суб'єктних відносин між соціальним педагогом та здобувачами освіти;
- систематичне підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладу освіти.

Задля досягнення мети та виконання сформульованих завдань було використано комплекс загальнонаукових і суто педагогічних **методів дослідження**, а саме:

- *теоретичні* – вивчення й аналіз наукової літератури з проблем організації соціально-педагогічної діяльності, визначення її форм, методів та засобів; обґрунтування соціально-педагогічних умов організації соціально-

педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі на засадах інноваційного підходу;

- *емпіричні* – анкетування, опитування, спостереження, бесіда задля конкретизації та уточнення особливостей організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі.

Практичне значення одержаних результатів може полягати у використанні в освітньому процесі та безпосередньо професійній діяльності соціального педагога програми інноваційної соціально-педагогічної діяльності з дітьми в закладі освіти; використанні методичних рекомендацій соціальним педагогам та іншим соціально-педагогічним працівникам з організації соціально-педагогічної діяльності на засадах інноваційного підходу.

Наукова новизна дослідження: у роботі вперше розроблено програму інноваційної соціально-педагогічної діяльності з дітьми різних соціальних категорій в умовах закладу освіти.

Апробація результатів дослідження.

Орлова Т. В., Шимко І. М. Інноваційний підхід в організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі. *Сучасна освіта в реаліях та перспективах: соціально-педагогічний аспект: збірник наукових і науково-методичних праць* [електронний збірник] /редкол. І. Шимко, Т. Василюк, І. Лисоконь, З. Мірошник, І. Размолодчикова та А. Зичков. Вип. 5. Кривий Ріг: КДПУ, 2023. 157 с. С. 21 – 22.

База дослідження. Софіївський ліцей Софіївської селищної ради Дніпропетровської області.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

1.1. Генеза поняття «соціально-педагогічна діяльність»

Історія виникнення поняття «соціально-педагогічна діяльність» тісно пов'язане із соціальною діяльністю та сягає своїм корінням ще у ті часи, коли така діяльність полягала у поданні милостині жебракам, створенні при монастирях та церквах притулків для немічних та хворих людей, дітей-сиріт, меценатства, благодійництва тощо. Тож, логіка дослідження передбачає визначення поняття соціальна робота як такого, що передувало виокремленню соціально-педагогічної діяльності.

Первинним поняттям, що виникло ще за часів формування громадянського суспільства, є соціальна допомога у розумінні «підтримка», «сприяння». В історичному плані в соціумі така допомога існувала завжди, але в різних епохах, спільнотах вона мала своє конкретне виявлення. Соціальну допомогу можна розглядати як світоглядне й матеріальне підґрунтя соціальної роботи, основу її існування [12].

Сьогодні соціальна робота – це вид практичної діяльності фахівців з надання кваліфікованих соціальних послуг населенню.

Проблему становлення та розвитку соціальної роботи на сучасному етапі досліджували О. Безпалько, В. Бех, Р. Вайнола, М. Васильєва, Т. Василюк, І. Грига, Н. Дем'яненко, А. Капська, О. Костіна, Р. Корнюшина, М. Лукашевич, Н. Лук'янова, І. Мигович, М. Туленков, Т. Семигіна, С. Тетерський, О. Тищенко, А. Паляничка, В. Поліщук, В. Полтавець, Г. Попович, І. Савельчук, В. Савицький, Т. Семигіна, С. Харченко, О. Холостова, І. Шимко та інші. Дослідники розглядають соціальну роботу як інститут соціальної психології, педагогіки, соціології тощо. Для нас принципово важливим є педагогічна складова соціальної роботи.

У Законі України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» знаходимо таке визначення: «соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю – професійна діяльність, спрямована на запобігання, мінімізацію негативних наслідків та подолання складних життєвих обставин сімей, дітей та молоді, посилення їхньої здатності до реалізації власного життєвого потенціалу» (ст. 1) [34].

Проаналізуємо визначення соціальної роботи сучасними українським дослідниками.

Н. Лук'янова, досліджуючи концептуальні засади та трансформації соціальної роботи в Україні визначає її як певну професійну діяльність соціальних інституцій, державних і недержавних організацій, груп та окремих індивідів із надання допомоги для успішної соціалізації особам чи групам людей у випадках, коли за браком належних умов у суспільстві або особистих вад соціалізація утруднюється, призупиняється або набуває зворотного напрямку [25].

Як інструмент державної соціальної політики розглядає соціальну роботу І. Мигович. Науковець подає таке визначення: це специфічний вид діяльності, метою якої є задоволення соціально гарантованих та особистісних інтересів усіх верств населення, створення відповідних умов, які б сприяли відновленню чи покращенню здатності людей до соціального функціонування [27].

Схожу думку має А. Капська, яка вважає, що соціальна робота це ніщо інше як «вплив професіоналів, громадськості та соціальних інститутів на суспільство шляхом формування і реалізації соціальної політики, спрямованої на створення сприятливих умов життєдіяльності кожної людини і сім'ї» [19, с.13].

О. Тищенко визначає соціальну роботу як діяльність, яка насамперед спрямована на протидію суспільним соціальним протиріччям; охоплює значну кількість напрямів, методів, наприклад, таких, як: соціальні послуги,

соціальна профілактика, соціальна реабілітація, адаптація, терапія, консультування тощо [44].

На думку В. Полтавця, соціальну роботу варто розглядати як організацію особистісної служби допомоги людям через те, що вона заснована на альтруїзмі і спрямована на те, щоб полегшити людям повсякденне життя в умовах особистої та сімейної кризи, а також по можливості кардинально вирішувати їх проблеми [31].

Як визначає Т. Семигіна, між поняттям «соціальна робота» до 2014 року та після є певні зміни. Так, дослідниця порівнює два міжнародні дефініції «соціальна робота» в часовому проміжку. Представимо означені відмінності у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Порівняння тлумачення «соціальна робота» на міжнародному рівні

До 2014 року	Сучасний період
Професія	Професія + академічна дисципліна
Соціальні зміни	Соціальні зміни + колективна відповідальність
Соціальна справедливість	Соціальна справедливість + власні теорії соціальної роботи
Права людини	Права людини + місцеві знання про соціальну роботу

Джерело [39].

Дотичним до поняття соціальної роботи можна вважати соціальну діяльність. Так, соціальна діяльність визначається як сукупність соціально значущих дій, здійснюваних суб'єктом (групою або одноосібно) у різноманітних сферах і на різноманітних рівнях соціальної організації суспільства, які переслідують конкретну соціальну мету, інтереси та використовують заради досягнення поставлених цілей і задоволення інтересів різноманітні засоби – економічні, соціальні, політичні та ідеологічні [40].

Тож, соціальна робота та соціальна діяльність є подібними, хоча й не тотожними. Обидва терміни позначають певний вид діяльності (професійна, благодійна, волонтерська тощо), який скеровується виконавцем цієї діяльності на гарантовану підтримку, соціальну допомогу та соціальний захист в цілому особистості, що знаходиться у складних життєвих обставинах.

Подальшим кроком у дослідженні є визначення поняття «соціально-педагогічна діяльність». Цю проблему активно розробляють на науковій теоретичній та практичній площинах такі дослідники як: Т. Алексеєнко, В. Андрущенко, О. Безпалько, В. Бех, В. Бочарова, Р. Вайнола, Л. Завацька, І. Зверєва, О. Караман, Н. Ничкало, Ж. Петрочко, Г. Пустовіт, Ю. Поліщук, І. Шимко та інші.

Більшість наукових думок співпадають у тлумаченні поняття соціально-педагогічної діяльності: це різновид соціальної роботи, який складається з двох взаємопов'язаних складових – соціальної та педагогічної.

Т. Алексеєнко, досліджуючи це поняття зазначає, що педагогічну складову соціально-педагогічної діяльності треба розуміти як особливий вид суспільно корисної діяльності дорослих людей, свідомо спрямованої на підготовку підростаючого покоління до самостійної діяльності відповідно до економічних, політичних, моральних та естетичних цілей [2].

Соціальна складова визначає соціальну мету, соціальне замовлення на певну модель сучасної особистості, а педагогічна складова лежить в основі створення умов для успішного розвитку особистості відповідно до цієї моделі, підготовки її до самостійного життя в суспільстві, творчого перетворення суспільства з метою прогресивного розвитку матеріальної та духовної культури [4].

Вирізняється науковий погляд Л. Завацької, яка розглядає соціально-педагогічну діяльність через призму трьох взаємопов'язаних компонентів: соціального виховання, навчання та освіти. На думку дослідниці,

соціальність особистості являє собою якісний ступінь розвитку людини як соціальної істоти, її здібність взаємодіяти із соціальним середовищем [14].

За визначенням О. Караман, соціально-педагогічна діяльність – це такий вид професійної діяльності, який заключається в забезпеченні освітніми та виховними засобами цілеспрямованої соціалізації, створенні сприятливих умов для всебічного розвитку, саморозвитку та самореалізації особистості. Соціально-педагогічна діяльність, переконана дослідниця, є соціальною за спрямуванням та педагогічною за змістом [20].

На переконання Ю. Поліщук, соціально-педагогічна діяльність є підґрунтям для успішної соціалізації особистості. Науковець визначає одним із найголовніших завдань соціально-педагогічної діяльності на державному рівні забезпечення ефективних сприятливих умов для такого процесу, особливо якщо така діяльність провадиться з дітьми та молоддю [30].

Сьогодні успішна соціалізація залежить від таких факторів як: рівень гуманізації соціального середовища; оптимізація міжособистісних взаємин особистості та соціуму, в якому вона опинилася; підтримка, розвиток та реабілітація індивідуальної та соціальної суб'єктності.

Також про тісний взаємозв'язок соціально-педагогічної діяльності та процесу соціалізації особистості говорить І. Шимко. На думку дослідниці, соціально-педагогічна діяльність полягає в забезпеченні освітніми та виховними засобами спрямованої соціалізації особистості, у передачі та засвоєнні індивідумом соціального досвіду людства, набутті чи відновленні соціальної орієнтації, соціального функціонування тощо [23].

Імпонує визначення О. Безпалько, яка вважає, що «...соціально-педагогічною можна вважати діяльність, спрямовану на створення сприятливих умов соціалізації, всебічного розвитку особистості, задоволення її соціокультурних потреб чи відновлення соціально схвалених способів життєдіяльності людини. Результатом соціально-педагогічної діяльності є формування в особистості певного рівня соціальних якостей, самосвідомості, самовизначення та самоствердження як складових суспільного буття,

відповідно до її можливостей та особливостей соціального середовища» [5, с. 25 – 26].

На думку І. Зверевої, сутністю соціально-педагогічної діяльності у галузі соціальної педагогіки є різновид професійної діяльності, який спрямований на створення сприятливих умов соціалізації, всебічного розвитку особистості, задоволення її соціокультурних потреб або відновлення соціально схвалених способів життєдіяльності людини [16].

У дослідженні Ж. Петрочко наголошується на значенні соціально-педагогічної діяльності як такої, що здійснюється з метою оптимізації виховних можливостей соціальних інститутів, активного залучення дітей та молоді до соціально-виховного середовища [29].

Л. Коваль вважає, що соціально-педагогічна діяльність – це вид професійної або волонтерської діяльності, спрямований на створення умов у соціумі для духовного розвитку людини або групи людей, гуманізації їх відносин, надання людині психологічної, моральної, фізичної, медичної та інших видів допомоги з метою гармонізації її життя [22].

Узагальнюючи теоретичні розвідки сутності соціально-педагогічної діяльності можемо визначити декілька основних, на нашу думку, векторів дослідження цього поняття на сучасному етапі розвитку науки. Отже, соціально-педагогічна діяльність полягає:

- у перетворенні соціального середовища, оптимізації стосунків особистості і соціуму [19];
- у створенні гуманних виховних міжособистісних взаємин у соціумі, пошуку механізмів педагогічно компетентного, м'якого втручання у різноманітні, в тому числі кризові, особистісні ситуації [27];
- у гармонізації взаємин людини, групи та середовища на основі задоволення потреби в соціокультурній адаптації і самореалізації, як допомогу молоді у протистоянні негативним відхиленням від норм поведінки [14];

- у формуванні особистості через її взаємозв'язки, взаємовідносини з суспільством, з віддаленим і близьким оточенням [20];
- у вирішенні завдань соціального виховання [16];
- у здійсненні соціального виховання в контексті соціалізації, створенні сприятливих умов соціалізації [4];
- сприянні найбільш повному, ефективному і скоординованому виявленню і використанню внутрішніх, матеріальних і соціальних ресурсів, які використовуються для життєвих звершень і досягнення поставлених цілей [22].

Таким чином, з'ясовані основні шляхи походження поняття «соціально-педагогічна діяльність». Встановлено безпосередній зв'язок та пряму залежність соціальної роботи як першочергового визначення суспільно корисної діяльності, допомоги тим, хто потребує, зокрема на засадах волонтерства. А вже похідним від соціальної роботи (допомоги) є соціально-педагогічна діяльність. До сьогодні немає єдиного визначення цієї діяльності, що дає підстави говорити про актуальність досліджень з проблеми визначення особливостей, форм, методів, засобів здійснення соціально-педагогічної діяльності. Спробу проаналізувати основні форми, методи та засоби організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі зроблено в наступному підрозділі дослідження.

1.2. Форми, методи та засоби організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі

Перш ніж перейти до аналізу форм, методів та засобів організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі, варто розкрити потенціальні можливості освітнього середовища для здійснення різних видів діяльності з дітьми, зокрема освітньої, виховної, соціально-педагогічної, організаційної, науково-дослідницької, спортивної, трудової тощо.

Зазвичай, діти проводять в закладах освіти переважну частину свого денного часу. Школярі, окрім безпосередньо навчання, відвідують спортивні та мистецькі школи, центри дитячої та юнацької творчості, клуби за інтересами тощо. Все це відноситься до позашкільних закладів освіти, у яких також відбувається процес прямого та опосередкованого впливу на формування моральних цінностей, культури поведінки та в цілому загального розвитку особистості дитини.

Будь-яке освітнє середовище має на меті цілеспрямовано впливати на процес соціалізації особистості об'єкта такого впливу.

Як зазначається у Всесвітній енциклопедії, «освітнє середовище – сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти. Це система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні» [11].

Г. Васьківська розглядає освітнє середовище окремо з позицій середовища та освіти. Так, науковець розуміє під середовищем усе, що може оточувати особистість, а освіту – як пізнавальну цілеспрямовану діяльність із набуття певних компетентностей [8].

За визначенням О. Савченко, «освітнє середовище – це сукупність умов і впливів, які створюють основу для навчання, виховання, розвитку учнів» [38, с. 493].

Отже, ми встановили, що освітнє середовище – це усе те оточуюче, що здатне позитивно впливати на розвиток та процес соціалізації особистості здобувача освіти. Тобто, має бути організована діяльність, яка спрямована на навчання, виховання та всебічний розвиток здобувача освіти.

Будь-яка організована діяльність є системою взаємопов'язаних складників, спрямованих саме на об'єкт впливу такої діяльності. Зокрема, якщо ми говоримо про соціально-педагогічну діяльність, то до таких складників відносимо: форми, методи та засоби. Розглянемо їх більш детально.

У науковій літературі знаходимо безліч класифікацій форм соціально-педагогічної діяльності. Так, їх поділяють на групову, масову та індивідуальну, традиційну та нетрадиційну, на превентивні, правозахисні, реабілітаційні тощо. Відповідно, за різними критеріями можна виокремити і форми соціально-педагогічної діяльності. Зважаючи на те, що наше дослідження стосується дітей в освітньому середовищі, то логічно розглянути так форми соціально-педагогічної діяльності, зокрема: за кількістю учасників – групову та індивідуальну; за напрямом діяльності – профілактичну, превентивну, корекційно-реабілітаційну, правозахисну; за способом організації – традиційні та нетрадиційні.

Соціально-педагогічна діяльність в закладі освіти здійснюється на індивідуальному та колективному рівнях, зважаючи на її мету. Так, індивідуальні форми роботи будуть доречними при вирішенні питання, що стосуються конкретного учня: складні стосунки в родині, наявність інвалідності, що спричинює складнощі у спілкування з однолітками, комплекс жертви або навпаки, схильність до агресії та насильства. У таких випадках соціальному педагогу треба працювати індивідуально з учнем, фіксуючи усі зміни, що відбуваються у поведінці та вчинках здобувача освіти.

Груповою формою соціально-педагогічної діяльності буде доречною при організації зустрічей профілактичного, профорієнтаційного, правозахисного, інформаційно-роз'яснювального характеру. Під час групової роботи є можливість обговорити почуту інформацію, учасники мають можливість висловити свою думку щодо певної проблеми, послухати думки інших тощо.

Відповідно до теми та мети групової соціально-педагогічної діяльності можна організувати профілактичний захід (спрямований на висвітлення негативних наслідків деструктивних явищ, як-от алкоголізм, наркоманія, токсикоманія, венеричні захворювання тощо), профорієнтаційний (розповсюдження коректної інформації щодо можливостей вибору майбутньої професії, проведення діагностування здібностей та нахилів тощо),

правозахисний (захід, спрямований на інформування здобувачів освіти про їхні права та обов'язки, обов'язки їхніх батьків, адміністративну та кримінальну відповідальність тощо), інформаційно-роз'яснювальний захід (реклама нових можливостей для здобувачів освіти, доведення до відома здобувачів освіти та роз'яснення особливостей нової інформації тощо).

Поділ форм соціально-педагогічної роботи на традиційні та нетрадиційні є досить умовним, адже те, що вважалося інноваційною формою, нетрадиційною ще десять п'ять-сім років тому, сьогодні вже є традиційною. Суспільство постійно розвивається, соціальне замовлення змінюється, та й діти також вимагають інших підходів до організації їхньої життєдіяльності, зокрема в освітньому процесі.

До традиційних форм соціально-педагогічної діяльності відносимо бесіду, диспут, перегляд відеороликів, вікторини, конкурси тощо. Це ті форми роботи, відомі нам зі школи, адже вони є класичними та такими, що не втрачають своєї виховної мети до сьогодні.

До нетрадиційних форм соціально-педагогічної діяльності варто віднести веб-квест, тренінг, ділову гру, флешмоби. Насправді, нетрадиційних форм набагато більше, проте в межах нашого дослідження актуальними є саме ті, що ми визначили. Веб-квести, наприклад, сьогодні є надзвичайно популярними серед школярів, адже їх можна проходити дистанційно, що є дуже важливо в умовах карантинних обмежень та війни. Також сьогодні популярні тренінги та ділові ігри, під час яких кожен учасник заходу має змогу проявити свої якості та таланти. Отже, ми розглянули основні форми соціально-педагогічної діяльності з дітьми, які можна впроваджувати в умовах освітнього середовища.

Методика будь-якої діяльності визначається сукупністю найбільш оптимальних способів досягнення кінцевої мети такої діяльності. Отже, метод є нічим іншим, як набором відповідних способів, шляхів досягнення мети.

Методи соціально-педагогічної діяльності також до сьогодні не мають єдиної чіткої класифікації. Це пояснюється, перш за все, тим, що в кожному конкретному випадку соціально-педагогічної роботи може бути використана певна система способів досягнення поставленої мети. Загальноприйнята класифікація методів соціально-педагогічної діяльності на сьогодні визначає такі: педагогічні (орієнтовані на навчання, виховання, загальний розвиток та соціалізацію особистості об'єкта впливу); соціологічні (використовуються для збору потрібної для соціального педагога інформації – анкети, спостереження тощо); психологічні (для забезпечення зняття психологічної напруги – тренінги, психотерапія тощо); правові (вчинення в рамках правового поля); медико-соціальні (спрямовані на профілактику соціально негативних явищ); організаційні (спрямовані на допомогу пільговим верствам населення); комунікативні (організація взаємодії на засадах Етичного кодексу та моральних принципів); філософські (методи емпіричного пізнання); логічні методи (індукція, дедукція, аналіз, синтез тощо) [37, с.16].

Засоби соціально-педагогічної діяльності – це все те, за допомогою чого соціальний педагог або інший педагогічний працівник здійснює вплив на особистість здобувача освіти. Так, до засобів ми відносимо наочні матеріали (соціальна реклама, книги, плакати, постери, брошури, стіннівки тощо), природу, музику, елементи оздоблення приміщень (картини, панно, живі квіти тощо), тобто практично усе, що оточує дитину у повсякденному житті взагалі та в освітньому процесі зокрема.

<i>форми</i>	<i>методи</i>	<i>засоби</i>
<ul style="list-style-type: none"> • традиційні (бесіда, лекція, диспут, екскурсія тощо) • нетрадиційні (інтерактивні ігри, тренінг, квест, вікторина тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • педагогічні • соціологічні • психологічні • правові • медико-соціальні • організаційні тощо 	<ul style="list-style-type: none"> • природа • музика • наочність • інтер'єр тощо

Рис. 1.1. Форми, методи та засоби соціально-педагогічної діяльності

Отже, аналіз основних форм, методів та засобів організації соціально-педагогічної діяльності дав змогу визначити, що сучасний заклад освіти здатен забезпечити успішне здійснення означеної діяльності через основного суб'єкта – соціального педагога. А вже соціальний педагог, добираючи відповідні форми, впроваджуючи необхідні методи та застосовуючи усі наявні засоби соціально-педагогічної діяльності здатен досягти основні мети, а саме забезпечити успішну соціалізацію особистості школяра, допомогти розкрити внутрішній потенціал та підтримувати всебічний розвиток дитини в освітньому середовищі. Разом з тим, ми припускаємо, що для підвищення ефективності соціально-педагогічної діяльності в закладі освіти, варто організувати таку роботу на засадах інноваційного підходу. Інноваційний підхід в організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі проаналізовано в наступному підрозділі кваліфікаційного дослідження.

1.3. Інноваційний підхід в організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі

Перш ніж проаналізувати безпосередньо інноваційний підхід, варто уточнити, що таке інновація. Інновація – це щось нове, що не використовувалося досі, проте приносить користь. Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» (2002) під інноваціями розуміється новостворені або вдосконалені конкурентно спроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва або соціальної сфери [33].

Розкриємо сутність освітніх та соціально-педагогічних інновацій.

За визначенням О. Дубасенюк, «інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану» [13, с.13]. Тобто, педагоги, постійно впроваджуючи в своїй професійній діяльності нові технології, проявляючи креативність під час викладання навчальних предметів, тим самим забезпечують інноваційність освіти – її постійне оновлення, розвиток, удосконалення.

Інновації в соціально-педагогічній діяльності, очевидно, також є результатом постійного оновлення технологій надання соціально-педагогічних послуг та високого рівня професійної компетентності соціального педагога, вмотивованого до впровадження інновацій. Соціально-педагогічні інновації, на наше переконання, проявляються через високий рівень надання соціально-педагогічних послуг, своєчасних, потрібних, таких, що здатні виконати соціальне замовлення на них.

Отже, інновації в соціально-педагогічній діяльності є невід’ємним показником її якості, адже в сучасному світі все швидко змінюється, люди

потребують постійного оновлення в сфері надання соціальних послуг. Не виключенням є і соціально-педагогічна галузь.

Інноваційний підхід передбачає орієнтацію будь-якої діяльності або процесу на створення чогось нового, що дасть змогу досягти потрібного результату швидше. До прикладу, в освіті інноваційний підхід передбачає організацію освітньої діяльності (навчання, виховання, розвиток) на засадах креативної подачі навчального матеріалу, впровадженні сучасних технологій, використанні інформаційно-комунікаційних засобів тощо.

Інноваційний підхід в організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми також є абсолютно виправданим: діти потребують нового сучасного підходу в усьому, і в наданні соціально-педагогічних послуг зокрема. Сьогодні ми усі оцифрувалися, що для дітей не викликало жодних труднощів. А от людей більш старшого віку така трансформація спонукала до навчання з метою опанувати новітні інтернет-технології тощо. Тож, очевидним є той факт, що сучасні діти та молодь є прогресивною частиною населення, і організація будь-якої діяльності, зокрема і соціально-педагогічної, має ґрунтуватися саме на інноваційному підході.

Визначимо переваги інноваційного підходу в соціально-педагогічній діяльності з дітьми в умовах освітнього середовища.

Перш за все, це сучасний спосіб надання допомоги тим, хто цього потребує. Інновації в соціально-педагогічній діяльності виникають виключно на запит самих клієнтів, адже суспільство постійно змінюється, а значить і комплекс соціально-педагогічних послуг також має видозмінюватися. Сучасний соціальний педагог здатен задовольнити потреби усіх учасників освітнього процесу в соціально-педагогічних послугах на засадах інноваційного підходу.

По-друге, інноваційний підхід оптимізує професійну діяльність соціального педагога. Сьогодні переважна більшість звітної документації є електронною, що спрощує її оформлення та полегшує безпосередньо процес звітування. Також в умовах дистанційної освіти та військової агресії стають в

нагоді інноваційні форми організації соціально-педагогічної діяльності, зокрема zoom-конференції, google-meet, месенджери, соціальні мережі.

Ще однією перевагою інноваційного підходу вважаємо можливість впровадження нестандартних креативних рішень у розв'язанні складних ситуацій здобувачів освіти та їхніх сімей. Це дає змогу підвищити ефективність надання соціально-педагогічних послуг, адже немає двох однакових складних ситуацій, а значить не може бути і однакових шляхів їх розв'язання.

До очевидних переваг інноваційного підходу також відносимо інтерактивні технології, які сьогодні широко використовуються в освітньому процесі. Інтерактив – це спосіб залучити дитину до активної взаємодії. В соціально-педагогічній діяльності це важлива складова успіху, бо встановлюється тісний довірливий контакт між дитиною та педагогічним працівником.

Отже, інноваційний підхід в організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах освітнього середовища відіграє ключову роль у підвищенні ефективності таких послуг, взаємодії між дитиною та соціальним педагогом.

Висновки до першого розділу

Теоретичний аналіз проблеми розвитку соціально-педагогічної діяльності у вітчизняній та зарубіжній літературі дав змогу зробити такі проміжні висновки.

Соціально-педагогічна діяльність – це спеціально організована взаємодія педагогічного працівника та клієнта, зокрема здобувача освіти, яка спрямована на профілактику, подолання або зменшення негативного впливу складної життєвої ситуації. Встановлено, що поняття «соціально-педагогічна робота» є складовою соціально-педагогічної діяльності і позначає безпосередньо її практичний етап реалізації.

Досліджено форми, методи та засоби організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі. Основними формами соціально-педагогічної діяльності визначено традиційні (бесіда, диспут, вікторина тощо) та нетрадиційні (веб-квест, тренінг, ділова гра, флешмоби тощо). Методи соціально-педагогічної діяльності класифікуються на педагогічні, психологічні, соціологічні, медико-соціальні, правові тощо. до засобів соціально-педагогічної діяльності в умовах закладу освіти можна віднести усе те, що спонукатиме дитину до взаємодії із соціальним педагогом та допоможе у вирішенні складних ситуацій, зокрема це наочні матеріали, елементи декору інтер'єру, природа, музика, тобто усе, що оточує здобувача освіти в повсякденному житті.

Визначено переваги інноваційного підходу в організації соціально-педагогічної діяльності, а саме: сучасний спосіб надання допомоги, оптимізація професійної діяльності, можливість впровадження креативних рішень, інтерактивні технології.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

2.1. Аналіз закладу освіти (на прикладі Софіївського ліцею Софіївської селищної ради Дніпропетровської області)

Софіївський ліцей – провідний заклад загальної середньої освіти в об'єднаній територіальній громаді. В закладі здобувають освіту 794 учні в 30 класах – з 5 по 11. Це найбільший заклад освіти за чисельністю здобувачів освіти та педагогічних працівників в сільській місцевості Дніпропетровської області.

Окремої уваги заслуговує сайт закладу освіти, на якому в доступній формі та з легкістю можна віднайти всю потрібну дітям та їхнім батькам інформацію.

Головна | Карта сайту | Контакти

Для слабозорих Пошук Увійти

СОФІЇВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ СОФІЇВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ПРО ЗАКЛАД УЧНЯМ БАТЬКАМ ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ВНУТРІШНЯ СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ СТОП БУЛІНГ ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА БІБЛІОТЕКА

Оголошення
Софіївський ліцей розпочинає набір учнів до першого класу на 2023 – 2024 навчальний рік...
Усі Оголошення ▶

Календар
Липень 2023

п	в	с	ч	п	с	н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
< 10	11	12	13	14	15	16 >
	17	18	19	20	21	22
	24	25	26	27	28	29
	30	31				

Ласкаво просимо!
Раді вітати вас на нашому сайті!

Наш девіз: від творчого вчителя до творчого учня

Основна мета: відроджувати інтелектуальний потенціал, враховуючи значні соціально-економічні перетворення в сільській місцевості, зростання ролі особистості в соціально-культурному відродженні села.

Рис. 2.1. Офіційний сайт Софіївського ліцею

Зважаючи на специфіку нашого дослідження, звернемо увагу на психологічну службу ліцею. На сторінці психологічної служби закладу освіти інформацію представлено за рубриками, що суттєво полегшує навігацію. Так, є рубрики:

- тиждень психології;
- кабінет практичного психолога;
- кабінет соціального педагога;
- дистанційне навчання (рекомендації);
- протидія насильству;
- безпека онлайн;
- стоп булінг;
- профорієнтаційні матеріали;
- соціальні послуги;
- безбар'єрність.

На наше переконання, така розширена навігація сторінки психологічної служби свідчить про високий рівень організації професійної діяльності фахівців. Міститься багато інформаційно-роз'яснювальних матеріалів для батьків, представлено постери та корисні поради як діяти в умовах війни.

Психологіч...
служба

Головна сторінка

Тиждень психології

Кабінет практичного психолога

Кабінет соціального педагога

Дистанційне навчання рекомендації

Протидія насильству

Безпека онлайн

Стоп булінг

Профорієнтаційні матеріали

Соціальні послуги

Безбар'єрність

Психологічна служба Софіївського ліцею

WEB-тиждень психології

Щороку, 23 квітня, відзначають Всеукраїнський день психолога!

Пропонуємо долучитися до WEB-тижня психології, пройти безліч цікавих та інтерактивних вправ, передивитися корисні відео, знайти мотивуючі цитати, пройти цікавий квест та багато іншого!

[Переходьте за посиланням](#)

Успіхів вам!

ТИЖДЕНЬ ПСИХОЛОГІЇ СКЛАДАЄТЬСЯ ІЗ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ. РЕКОМЕНДУЄМО ПРОХОДИТИ ЩОДНЯ, ЩОБ УНИКНУТИ ПЕРЕВАНТАЖЕННЯ

Рис. 2.2. Сторінка психологічної служби Софіївського ліцею

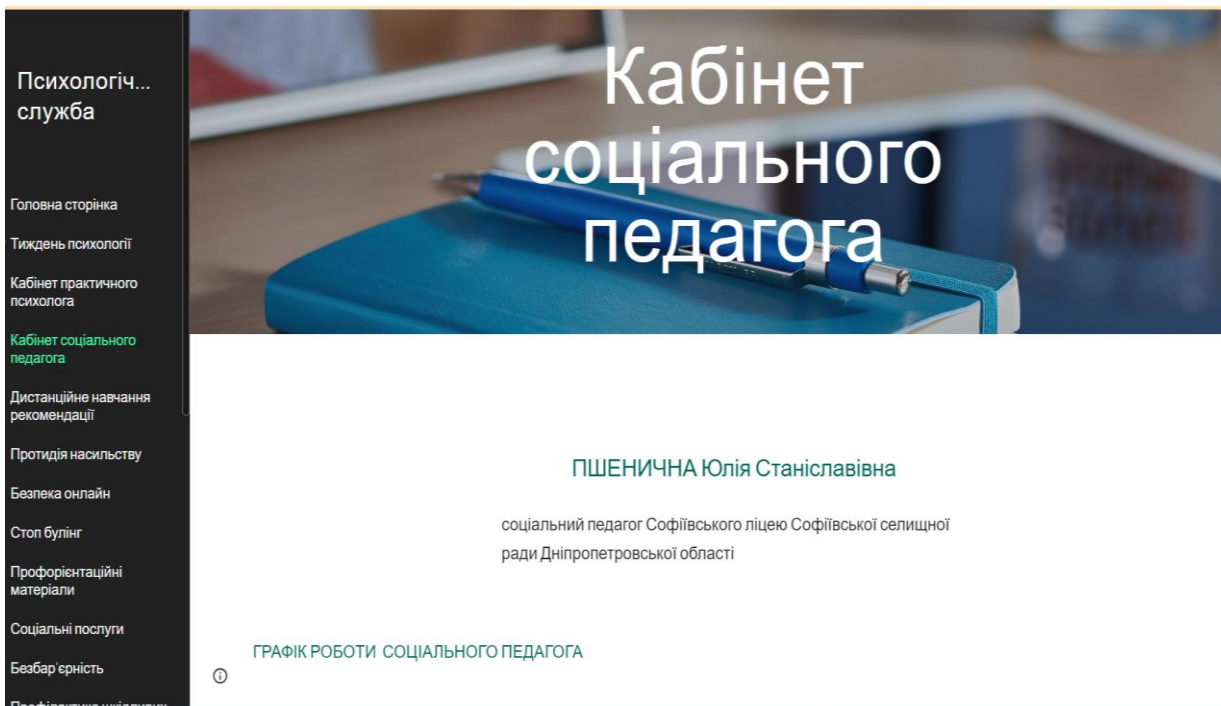

Рис. 2.3. Сторінка соціального педагога психологічної служби Софіївського ліцею

Рис. 2.4. Інформаційні матеріали психологічної служби Софіївського ліцею

Аналіз цифрового середовища закладу освіти дав змогу констатувати, що освітня, зокрема соціально-педагогічна діяльність Софіївського ліцею організована на високому рівні. А наявність мережі класів з 5 по 11 дає можливість реалізувати програму заходів, розроблених на засадах інноваційного підходу, про що йдеться у наступних підрозділах дослідження.

2.2. Добір та обґрунтування інноваційних методик організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі

Будь-яка діяльність буде мати успіх, якщо буде методично грамотно організована та провадитися відповідними фахівцями. Тож, для ефективного здійснення соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах освітнього середовища варто дібрати комплекс методик такої діяльності та обґрунтувати їх вибір. Зважаючи на тему дослідження, ми намагалися обирати саме ті методики, які можна назвати інноваційними та які мають популярність серед педагогів та здобувачів освіти. Для ефективної організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах закладу освіти доцільно обрати, на наше переконання, методику рольових взаємин, методику ділової гри, соціально-педагогічний тренінг та соціальний квест. Обґрунтуємо вибір кожної із методик.

Методика рольових взаємовідносин. Рольовий підхід сягає своїми витокami психологічної науки, проте сьогодні і педагогіка, і соціальна педагогіка активно впроваджують рольовий підхід в освітній процес. Тож, для організації соціально-педагогічної діяльності методика рольових взаємин теж є актуальною. Рольовий підхід характеризується визначенням займаного місця особистості в соціумі, колективі, групі чи мікрогрупі. Проблему рольового підходу в освіті активно розробляють П. Горностай, М. Титаренко, З. Мірошник, В. Семиченко, О. Михайленко, І. Кон та інші.

Як зазначає О. Михайленко, «рольовий розвиток з точки зору всіх рольових теорій, є однією з найістотніших сторін розвитку особистості» [28,

с. 430]. Отже, важливим завданням педагогів у роботі із дітьми – це розкрити особистісний потенціал кожного учня, знайти саме ту роль, яка б найбільше відповідала можливостям дитини. Те ж саме при соціально-педагогічній діяльності. Варто соціальному педагогу допомогти розкрити особистість дитини через рольові взаємовідносини.

Рольові взаємовідносини вибудовуються при взаємодії двох суб'єктів виконання певних ролей. До прикладу, в соціально-педагогічній діяльності можуть бути такі рольові взаємовідносини: радник – друг, вихователь – наслідувач, організатор – виконавець тощо. Тобто, використовуючи потенційні можливості соціально-педагогічної діяльності можна на засадах рольових взаємин допомогти дитині соціалізуватися, набути відповідних соціальних умінь (комунікабельність, товарицькість, лідерство, дисциплінованість, відповідальність тощо). така методика є новою в практиці освітніх закладів, проте вже встигла довести свою ефективність та дієвість.

Методика ділової гри. Гра як провідний вид навчальної діяльності дошкільників та молодших школярів сьогодні повсякчас використовується і в освіті старших учнів та дорослих. Ділова гра – гарний тренажер для відпрацювання відповідних компетентностей, програвання нестандартних ситуацій. В закладі освіти є безліч можливостей для організації ділової гри, зокрема і з метою підвищення рівня соціалізації здобувачів освіти. Так, чергування по школі може бути використане для цілого класного колективу як ділова гра. Шкільне самоврядування, організація різноманітних заходів силами школярів – це також варто використовувати як ділову гру для формування та розвитку умінь та навичок соціалізації. Отже, методика ділових ігор має великий потенціал для соціально-педагогічного впливу на особистість здобувачів освіти.

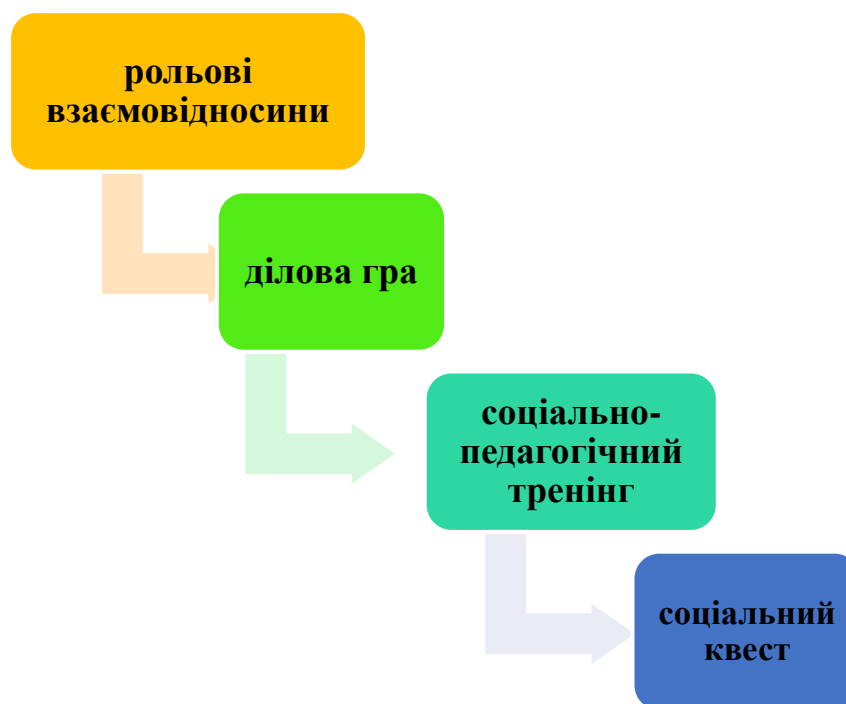
Соціально-педагогічний тренінг. Тренінг – технологія навчання в дії, тобто безпосередньо під час виконання певних завдань. Це відносно нова технологія, діти завжди люблять брати участь в тренінгах, тому що це цікаво, весело, з рухливими елементами, з можливістю проявити свою

креативність. Однак, ця технологія має одну важливу особливість – ефективно організувати та провести тренінг зможе лише кваліфікований тренер, коуч. Тобто, для того, щоб мати можливість впроваджувати таку методика в практику соціально-педагогічної діяльності має бути відповідна кваліфікація соціального педагога. Але на сьогодні існує багато можливостей набути навички проведення тренінгів через участь в освітніх проектах, проходження курсів, відвідування тренінгів для майбутніх тренерів. Соціально-педагогічний тренінг – це методика, що може допомогти соціальному педагогу залучити дітей до профілактичної, корекційної, просвітницької, профорієнтаційної роботи в умовах освітнього середовища.

Соціальний квест. В умовах дистанційної освіти набули масової популярності квести, зокрема веб-квести. Веб-квести – це спосіб організації просвітницької діяльності за допомогою цифрового середовища. Існує безліч онлайн-сервісів, за допомогою яких соціальний педагог може з легкістю розробити веб-квест на задану тематику та реалізувати його в соціально-педагогічній діяльності.

Квест – це система послідовних, взаємопов'язаних операційних дій, правильне виконання яких приводить гравців до кінцевої мети. За допомогою квестів можна розвивати логічне мислення, креативність дитини, кмітливість, спостережливість. Також за допомогою просвітницьких квестів можна формувати у здобувачів освіти правильне ставлення до негативних явищ – адикцій, аморальної, делінквентної поведінки тощо. Квести можуть бути і профорієнтаційні, що особливо зацікавить здобувачів освіти випускних класів, перед якими стоїть вибір майбутньої професії. Квести, під час проходження яких відбувається соціалізація особистості учасника правомірно назвати соціальними.

Унаочнимо описані методики інноваційної соціально-педагогічної діяльності на рис. 2.5 нижче.

Рис. 2.5. Основні інноваційні методики соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі

Отже, представлені інноваційні методики соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах освітнього середовища є на сьогодні актуальними та такими, що можуть бути реалізовані в освітньому процесі. Соціально-педагогічні умови впровадження означених методик у роботу соціального педагога закладу освіти описано в наступному підрозділі дослідження.

2.3. Соціально-педагогічні умови впровадження інноваційних методик у роботу соціального педагога закладу освіти

Для ефективного провадження соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах освітнього середовища на засадах інноваційного підходу ми виокремили комплекс соціально-педагогічних умов. Передбачаємо, що дотримання таких умов буде сприяти покращенню взаємодії соціального педагога зі здобувачами освіти, підвищить рівень надання соціально-

педагогічних послуг, попередить професійне вигорання педагогічних працівників, удосконалить роботу з батьками учнів тощо.

Першою важливою умовою ми визначаємо відповідну професійну підготовку соціального педагога закладу освіти. В Україні є достатня кількість закладів вищої освіти, де здійснюється підготовка фахівців для соціальної та соціально-педагогічної галузей. Зокрема, в Криворізькому державному педагогічному університеті, Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара здійснюється підготовка за спеціальністю 231 Соціальна робота. Якщо ще 10-15 років тому здобути освіту за такою спеціальністю було проблематично, особливо в межах Дніпропетровської області, то сьогодні це абсолютно доступно. Не секрет, що посаду соціального педагога в школах обіймали, як правило, вчителі-предметники, без відповідної спеціальної освіти. Це спричинювало певну невідповідність фактичного виконання професійної соціально-педагогічної діяльності очікуванням освітян та громадськості. Тож, ми переконані, що саме фахівець із профільною освітою має працювати на посаді соціального педагога закладу освіти та впроваджувати інноваційні форми соціально-педагогічної роботи з дітьми.

Залучення здобувачів освіти до інноваційних видів діяльності в умовах освітнього середовища визначаємо другою соціально-педагогічною умовою ефективної організації роботи з дітьми. Важливим завданням соціального педагога в умовах закладу освіти є залучення кожного учня, особливо пільгової категорії, «групи ризику» до активної взаємодії. Звісно, сучасна дитина потребує сучасних підходів. Саме тому важливо постійно оновлювати методики, добирати інтерактивні форми соціально-педагогічної діяльності. Учні завжди із зацікавленістю сприймають щось нове, особливо якщо це ігрова форма, чи тренінг, під час якого діти рухаються, щось майструють, малюють, працюють в команді тощо.

Впровадження комплексного підходу до розв'язання соціально-педагогічних проблем здобувачів освіти. Як ми вже з'ясували, в соціально-

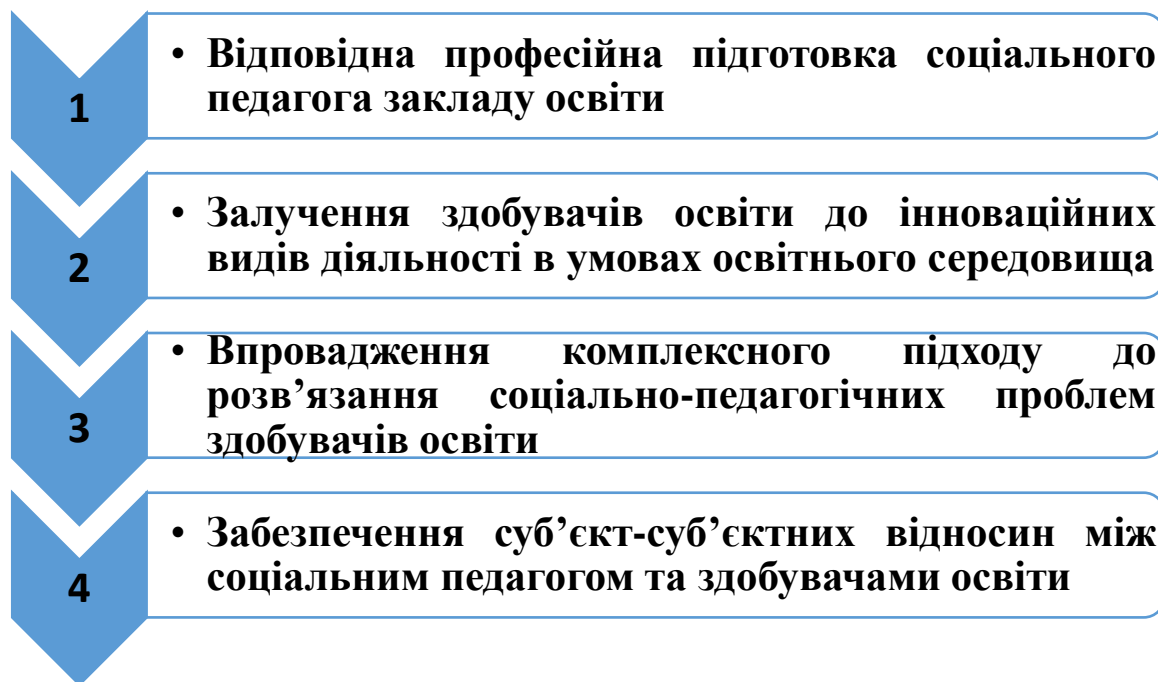

педагогічній діяльності не може бути нічого сталого – все постійно видозмінюється – форми, методи, технології, засоби, відповідно до потреб та запитів об'єктів такої діяльності. Для досягнення успіху варто комплексно підходити до розв'язання складних ситуацій, у яких опинилися здобувачі освіти та їхні сім'ї. Комплексний підхід передбачає залучення інших фахівців (медики, поліцейські, психологи, реабілітологи, соціальні працівники різних служб) до розв'язання складного випадку; роботу з сім'єю та іншими людьми, які оточують дитину; роботу з класним колективом; індивідуальну роботу з дитиною. Тож, комплексність має дати позитивний результат в соціально-педагогічній діяльності, адже забезпечить всебічну увагу та підтримку здобувача освіти у складній життєвій ситуації.

Забезпечення суб'єкт-суб'єктних відносин між соціальним педагогом та здобувачами освіти. Довіра та повага – два основних стрижня, на яких мають будуватися взаємовідносини між надавачем і отримувачем соціально-педагогічних послуг. Суб'єкт-суб'єктні відносини передбачають рівноправну участь обох сторін у розв'язанні певної ситуації, прийнятті рішення, обговоренні подальших дій та пошуку шляхів оптимального подолання складної ситуації. Важливо, щоб дитина відчувала підтримку з боку соціального педагога, розуміла щирість намірів допомогти. Тоді можна очікувати на успішне вирішення складної проблеми та повернення дитини до нормальної життєдіяльності. З огляду на те, що забезпечення суб'єкт-суб'єктних відносин не є простим завданням, важливо завжди дотримуватися «золотої середини» між субординацією та дружніми стосунками з дитиною.

Отже, для виконання на професійному рівні соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах закладу освіти на засадах інноваційного підходу варто дотримуватися декількох умов, описаних вище. Разом з тим, ми передбачаємо, що не існує універсальної системи правил, умов або засад задля забезпечення ефективності в соціально-педагогічній діяльності. Така діяльність є соціономічною, тобто стосується роботи виключно з людьми.

Усі люди різні, відповідно в кожному конкретному випадку буде індивідуальний підхід до обрання методик такої діяльності.

Рис. 2.6. Соціально-педагогічні умови організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах освітнього середовища на засадах інноваційного підходу

Висновки до другого розділу

У другому розділі кваліфікаційного дослідження проаналізовано заклад освіти, обґрунтовано методики інноваційної соціально-педагогічної діяльності та визначено комплекс соціально-педагогічних умов для впровадження означеної діяльності за засадах інноваційності.

Встановлено, що Софіївський ліцей Софіївської селищної ради Дніпропетровської області є провідним закладом загальної середньої освіти та забезпечує доступ до якісних освітніх послуг для майже 800 учнів. Аналіз цифрового освітнього середовища ліцею дав змогу визначити, що рівень надання соціально-педагогічних послуг високий. Це очевидно із змістовного

та актуального контенту сторінки психологічної служби на офіційному веб-сайті Софіївського ліцею.

Інноваційними методиками соціально-педагогічної діяльності визначено: рольову взаємодію, ділову гру, соціально-педагогічний тренінг, соціальний квест.

З'ясовано, за яких умов соціально-педагогічна діяльність на засадах інноваційного підходу може бути більш ефективною, а саме: відповідна професійна підготовка соціального педагога закладу освіти; залучення здобувачів освіти до інноваційних видів діяльності в умовах освітнього середовища; впровадження комплексного підходу до розв'язання соціально-педагогічних проблем здобувачів освіти; забезпечення суб'єкт-суб'єктних відносин між соціальним педагогом та здобувачами освіти.

У наступному розділі кваліфікаційного дослідження представлено програму заходів соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі на засадах інноваційного підходу та надано методичні рекомендації соціальним педагогам щодо підвищення ефективності професійної діяльності.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ

3.1. Розробка програми інноваційної соціально-педагогічної діяльності з дітьми в закладі освіти (на прикладі Софіївського ліцею Софіївської селищної ради Дніпропетровської області)

Теоретичний аналіз особливостей організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах освітнього середовища та власний педагогічний досвід роботи з дітьми дав змогу розробити програму заходів, яка б сприяла формуванню позитивного мікроклімату в закладі освіти, соціалізації особистості учнів та всебічному розвитку здобувачів освіти на засадах інноваційного підходу.

Програма розрахована на навчальний рік та містить заходи групової роботи. Варто зауважити, що в загальному плані роботи соціального педагога містяться заходи індивідуальної роботи з учнями, організаційні та методичні види професійної діяльності соціального педагога закладу освіти.

Таблиця 3.1.

Програма інноваційної соціально-педагогічної діяльності з дітьми в Софіївському ліцеї Софіївської селищної ради Дніпропетровської області

<i>Форма роботи</i>	<i>цільова група</i>	<i>Прогнозований результат</i>
<i>Діагностична робота</i>		
Веб-квест «Пізнай своє Я»	5-11 класи	Виявлення психологічних особливостей учнів, особливостей їхнього світосприйняття, уточнення темпераменту кожного учня

Ділова гра «Хто лідер?»	7-8 класи	Розкриття лідерських здібностей, формування командного духу та управлінських навичок; розвиток комунікабельності
Тренінг «Соціальні ролі»	9-11 класи	Визначення соціальної ролі учня; набуття знань про можливі ролі в соціумі; прийняття своєї ролі
<i>Профілактична робота</i>		
Рольова гра «Хороші та погані звички»	5-7 класи	Набуття знань про наслідки згубних звичок, визначення хороших звичок, що допомагають зберегти здоров'я
Ділова гра «Як не втрапити на гачок реклами»	8-9 класи	Розкриття маркетингових схем для збільшення продажів; формування свідомого ставлення до споживання ресурсів; аналіз соціальної реклами (визначення переваг)
Тренінг «Моє тіло – моє діло!»	10 – 11 класи	Формування навичок свідомого ставлення до свого тіла та дотримання прав і свобод іншої людини; набуття знань про усвідомлене батьківство
<i>Профорієнтаційна робота</i>		
Ділова гра «Робота моєї мрії»	8-11 класи	Роз'яснення особливостей та специфіки окремих професій; набуття знань про найпопулярніші професії в Україні
Тренінг «Професія для життя чи життя для професії?»	8-11 класи	Визначення професійних нахилів учнів; визначення ролі професії в житті людини; уточнення пріоритетів подальшого життя
<i>Просвітницька робота</i>		

Рольова гра «Як навчитися не конфліктувати?»	6-8 класи	Визначення основних причин виникнення конфліктів в колективі; уточнення поняття «конфлікт» та «булінг»; формування навичок самоконтролю
Анімаційна вистава «Як протистояти домашньому насильству»	8-11 класи	Формування нульової толерантності до насильства; інформування про служби допомоги у разі виникнення акту насильства; роз'яснення про існування різних видів насильства, окрім фізичного
Тренінг «Сексуальна просвіта в дії – про що варто знати в підлітковому віці»	7-9 класи	Формування основних знань про особисту гігієну, особливості жіночого та чоловічого тіла; фізіологічні потреби різних статей тощо; формування моральних цінностей відносно протилежної статі
Корекційна робота		
Рольова гра «Продати свої проблеми на базарі»	5-9 класи	Подолання стереотипів щодо неможливості змінити своє життя; набуття навичок позитивного самонавіювання
Тренінг «Наші люди – всюди!»	5- 11 класи	Корекція негативного досвіду депресії, страхів та відчуття непотрібності в умовах війни; робота над позитивним мисленням та колективною свідомістю

Отже, представлена програма заходів сприятиме організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах освітнього закладу на засадах інноваційності. З метою оптимізації там покращення професійної діяльності

соціальних педагогів, нижче представимо методичні рекомендації з організації соціально-педагогічної діяльності на засадах інноваційного підходу.

3.2. Методичні рекомендації соціальним педагогам з організації соціально-педагогічної діяльності на засадах інноваційного підходу

Суб'єктом соціально-педагогічної діяльності в закладі освіти є соціальний педагог. Саме від набору його особистісних та професійних якостей залежить рівень виконання такої діяльності, взаємодія із здобувачами освіти, їхніми батьками та педагогічним колективом в цілому. Важливо, щоб соціальний педагог відповідав тим очікуванням, які до нього висувають в освітньому закладі. Проте, не менш важливо зберегти баланс між професійним та соціальним життям соціального педагога, адже на високому професійному рівні виконувати свої обов'язки зможе лише врівноважена, задоволена життям особистість.

Пропонуємо методичні рекомендації соціальним педагогам з організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі.

Любіть свою роботу. Варто обирати професію за покликом своєї душі, і протягом усього трудового життя шукати переваги в обраній справі. Якщо у людини немає бажання працювати на займаній посаді, то жодні курси підвищення кваліфікації не зроблять її професіоналом. Особливо це відчувають діти – об'єкти соціально-педагогічної діяльності. Тож, завжди знаходьте переваги у своїй роботі, навіть у найскладніші часи.

Займайтеся самоосвітою. Неформальна та інформальна освіта – це невід'ємні складові загального розвитку особистості, а особливо педагога. Сьогодні існує багато можливостей проходити самоосвітні курси в онлайн-форматі, що значно спрощує процес навчання. Інтелектуально розвинена особистість соціального педагога завжди зможе знайти спільну мову з

дитиною різного віку, підтримати розмову, проявити емпатію тощо. тож, загальний розвиток для соціального педагога відіграє важливу роль у професійній діяльності та однозначно підвищує її ефективність.

Впроваджуйте кращі практики в свою роботу. Інновації в освіті – це прогресивний напрям, який повсякчасно впроваджується на локальному рівні, тобто безпосередньо в закладах освіти. Варто цікавитися новітніми досягненнями в соціально-педагогічній галузі, та переймати такий досвід у своїй професійній діяльності. До того ж, сьогодні завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям можливо переймати не лише вітчизняний, але й зарубіжний досвід організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми.

Турбуйтеся про своє психічне здоров'я. Загальновідомо, що найважча робота – не фізична, а робота з людьми. Зважаючи на це, варто бути дуже уважними до свого психоемоційного стану, щоб не пропустити початок професійного вигорання. Соціальний педагог за своїми функціональними обов'язками постійно контактує з людьми, що може викликати нервові перевантаження, емоційне виснаження тощо.

Вмійте визнавати свої помилки. Немає ідеальних працівників, які б завжди ідеально виконували свої обов'язки. Усі здатні припускатися помилок, але не усі здатні їх визнавати. Ми переконані, що щирість у професійності діяльності також відіграє важливу роль у підвищенні ефективності будь-якої діяльності. Тож, визнання власних помилок буде означати бажання працівника виправити їх, у подальшому не допускати, а найголовніше – виявить щирість та бажання бути частиною колективу.

Завжди пишіться своїми досягненнями та здобутками. Сучасний соціальний педагог володіє багатьма компетентностями, набутими в процесі проходження курсів підвищення кваліфікації, стажувань, участі в науково-методичних семінарах, конференціях, онлайн-курсах тощо. Створіть у власному кабінеті куточок своїх досягнень, оформіть сертифікати, грамоти, дипломи в красиві рамки. Ваші клієнти та колеги мають знати про Ваші досягнення та здобутки.

Слухайте своїх учнів – вони говорять те, що сьогодні їх турбує найбільше. Кожне наступне покоління завжди відрізняється від попереднього. У наших здобувачів освіти інші погляди на життя, своя субкультура, манера спілкування тощо. Діти відрізняються від своїх батьків – і в цьому їхня перевага. В освітньому процесі варто використовувати таку перевагу та дослухатися до того, про що говорять наші діти, чим цікавляться, які у них спільні інтереси. Така інформація стане у нагоді при організації соціально-педагогічної діяльності в закладі освіти та допоможе зорієнтуватися в інноваційних технологіях.

Не бійтеся змін. Впровадження щось нового завжди викликає острах. Але хто знає як правильно. якщо це щось зовсім нове? Варто експериментувати та застосовуватися креативний підхід до організації роботи з дітьми. Набувайте власного досвіду та поширюйте кращі практики соціально-педагогічної діяльності на методичних об'єднаннях соціальних педагогів.

Рис. 3.1. Методичні рекомендації соціальним педагогам

Таким чином, ми намагалися охопити усі аспекти професійної діяльності соціальних педагогів та надати методичні рекомендації щодо підвищення ефективності організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми на засадах інноваційного підходу.

Висновки до третього розділу

Третій розділ кваліфікаційного дослідження присвячено пошуку ефективних шляхів організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах освітнього середовища на засадах інноваційного підходу.

Розроблено програму заходів для учнів Софіївського ліцею з урахуванням особливостей соціально-педагогічної діяльності. Програмою передбачено впровадження інноваційних форм організації соціально-педагогічної діяльності, зокрема: ділова гра, рольові взаємовідносини, рольова гра, соціально-педагогічний тренінг, соціальний квест.

На основі теоретичного аналізу наукових здобутків та власного педагогічного досвіду розроблено методичні рекомендації соціальним педагогам щодо підвищення ефективності організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в умовах освітнього середовища, а саме: варто обирати професію за покликом своєї душі, і протягом усього трудового життя шукати переваги в обраній справі; займайтеся самоосвітою; цікавтеся новітніми досягненнями в соціально-педагогічній галузі, та переймайте такий досвід у своїй професійній діяльності; турбуйтеся про своє психічне здоров'я; визнавайте власні помилки та виправляйте їх, а найголовніше – виявляйте щирість та бажання бути частиною колективу; завжди пишайтеся своїми досягненнями та здобутками; дослухайтеся до того, про що говорять наші діти, чим цікавляться, які у них спільні інтереси; варто експериментувати та застосовувати креативний підхід до організації роботи з дітьми.

ВИСНОВКИ

Актуальність обраної теми дослідження обумовлюється сьогоденними складними соціально-економічними та політичними умовами життєдіяльності, проте освітній процес продовжує виконувати своє основне завдання – формувати та всебічно розвивати особистість здобувача освіти. Цей факт підкреслює важливість освіти як для людини на індивідуальному рівні, так і для всього українського народу на державному рівні.

Встановлено, що провідним суб'єктом соціально-педагогічної діяльності є соціальний педагог – невід'ємна посадова особа педагогічного колективу будь-якого закладу освіти. Його робота безпосередньо пов'язана із забезпеченням соціально-педагогічного супроводу здобувачів освіти, особливо учнів пільгових категорій. Як свідчить статистика останніх п'яти років, таких дітей стає тільки більше. До основних категорій здобувачів освіти, які потребують додаткової уваги з боку соціального педагога, відносяться: діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, діти з інвалідністю, діти учасників бойових дій, діти загиблих Захисників та Захисниць України, діти з числа внутрішньо переміщених осіб, діти з малозабезпечених сімей.

У ході проведеного теоретичного аналізу проблеми організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми на засадах інноваційного підходу та на основі власного педагогічного досвіду були зроблені такі висновки.

На основі аналізу наукової психолого-педагогічної літератури з'ясовано стан розробки проблеми організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі. Уточнено поняття «соціально-педагогічна діяльність» та «соціально-педагогічна робота». Визначено, що соціально-педагогічна робота є практичним етапом реалізації соціально-педагогічної діяльності та є вужчим за своїм смисловим навантаженням.

Уточнено роль інноваційного підходу в організації соціально-педагогічної діяльності та досліджено форми, методи та засоби організації

соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі. Основними формами соціально-педагогічної діяльності визначено традиційні (бесіда, диспут, вікторина тощо) та нетрадиційні (веб-квест, тренінг, ділова гра, флешмоби тощо); методи соціально-педагогічної діяльності поділяються на педагогічні, психологічні, соціологічні, медико-соціальні, правові тощо; до засобів соціально-педагогічної діяльності в умовах закладу освіти відносяться наочні матеріали, елементи декору інтер'єру, природа, музика, тобто усе, що оточує здобувача освіти в повсякденному житті.

Визначено переваги інноваційного підходу в організації соціально-педагогічної діяльності, а саме: сучасний спосіб надання допомоги, оптимізація професійної діяльності, можливість впровадження креативних рішень, інтерактивні технології.

Визначено соціально-педагогічні умови організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі на засадах інноваційного підходу, а саме: наявна відповідна професійна підготовка соціального педагога закладу освіти; систематичне залучення здобувачів освіти до інноваційних видів діяльності в умовах освітнього середовища; впровадження комплексного підходу до розв'язання соціально-педагогічних проблем здобувачів освіти; забезпечення суб'єкт-суб'єктних відносин між соціальним педагогом та здобувачами освіти.

Розроблено програму інноваційної соціально-педагогічної діяльності з дітьми в закладі освіти, яка ґрунтується на інноваційних формах організації соціально-педагогічної діяльності, зокрема: діловій грі, рольових взаємовідносинах, рольовій грі, соціально-педагогічному тренінгу, соціальному квесті.

Надано методичні рекомендації соціальним педагогам з організації соціально-педагогічної діяльності на засадах інноваційного підходу, зокрема варто обирати професію за покликом своєї душі, і протягом усього трудового життя шукати переваги в обраній справі; займайтеся самоосвітою; цікавтеся новітніми досягненнями в соціально-педагогічній галузі, та переймайте такий

досвід у своїй професійній діяльності; турбуйтеся про своє психічне здоров'я; визнавайте власні помилки та виправляйте їх, а найголовніше – виявляйте щирість та бажання бути частиною колективу; завжди пишайтеся своїми досягненнями та здобутками; дослухайтеся до того, про що говорять наші діти, чим цікавляться, які у них спільні інтереси; варто експериментувати та застосовувати креативний підхід до організації роботи з дітьми.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми пошуку оптимальних шляхів підвищення ефективності організації соціально-педагогічної діяльності з дітьми в освітньому середовищі. В перспективі варто було б вивчити питання впровадження соціально-педагогічної діяльності на засадах аксіологічного підходу з метою більш ефективного формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти у процесі їхньої соціалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеевко Т. Ф. Зміст та напрями соціально педагогічної роботи. *Соціальна педагогіка: теорія і практика*. 2007. № 3. С. 5-9.
2. Алексеевко Т. Ф. Молода сім'я : умови виховання дитини : [науково-метод. посіб. / Т. Ф. Алексеевко] ; АПН України, Ін-т проблем виховання. К. : [б. в.], 2004. 75 с.
3. Архипова С.П. Методи та технології роботи соціального педагога: навч. посіб. / С.П. Архипова, Г.Я. Майборода, О.В. Тютюнник. К. : Слово, 2011. 496 с.
4. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді : теоретико-методичні основи : моногр. / О. В. Безпалько ; М-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання АПН України. К. : Наук. світ, 2006. 363 с.
5. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка у схемах і таблицях : [навч. посібник] / Безпалько О. В. К. : Логос, 2003. 134 с.
6. Вайнола Р.Х. Технології соціально-педагогічної роботи: Курс лекцій / Р.Х. Вайнола. К. : КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2008. 152 с.
7. Василенко О. М., Синюк Н. В., Овод Ю. В., Романовська Л. І., Фурдуй С. Б., Шеремет А. М., Якубова Л. А. Теоретичні та методичні аспекти соціальної діяльності: монографія / відп. ред. Л. О. Данильчук, Л. І. Романовська. Хмельницький: Фоп Цюпак А.А., 2020. Т. 2. 336 с.
8. Васьківська Г. О. Формування системи знань про людину в учнів старшої школи: теорія і практика : монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 512 с.
9. Веретенко Т. Г. Вступ до спеціальності: соціальна педагогіка : навч. посіб. / Т. Г. Веретенко, О. М. Денисюк. К. : Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. 124 с.
10. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності

- «Соціальна робота» у двох частинах / Л. М. Вольнова. Ч. 1. Теоретична частина. 2-ге вид., перероб і доповн. К., 2016. 188 с.
11. Всесвітня енциклопедія. Електронний ресурс. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%94_%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5
  12. Глазунов, С.В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навч. вид. / С.В.Глазунов. Д.: РВВ ДНУ, 2015. 116 с.
  13. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 12-28.
  14. Завадська Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навч. посіб. / Л.М. Завадська. К. : Слово, 2008. 240 с.
  15. Заверико Н.В. Соціально-педагогічна корекція: розвиток поняття в історичній перспективі. *Вісник ЗНУ:збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Запоріжжя : ЗНУ, 2010. Вип. 2. С. 60-64.
  16. Зверева І. Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика : монографія / І. Д. Зверева. К. : Правда Ярославичів, 1998. 393 с.
  17. Зверева І. Д., Безпалько О. В., Харченко С. Я. Соціальна робота: навчальний посібник / заг. ред. І. Д. Зверевої та Г. М. Лактіонової. К.: Наук. світ, 2003. 233 с.
  18. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації / авт.-упоряд.: О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, З. П. Кияниця та ін.; за заг. ред. І. Д. Зверевої, Ж. В. Петрочко. К.: Фенікс, 2007. 528 с.
  19. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю. К., 2001. С. 13.
  20. Караман О. Л. Сутність і зміст соціально-педагогічної роботи як категорії соціальної педагогіки. *Науковий вісник Національного ужгородського*

- університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Вип. 21. 2011. С. 69 – 72.
21. Карпенко О. Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти : монографія / О. Г. Карпенко / [за ред. С. Я. Харченко]. – Дрогобич : Коло, 2007. 374 с.
  22. Коваль Л. Г. Соціальна педагогіка / Соціальна робота: Навч. Посібник / Л. Г. Коваль, І. Д. Зверева, С. Р. Хлеб'юк. – К.: ІЗМН, 1997. 392 с.
  23. Концептуально-технологічна модель підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери [монографія] / авт. кол. Т. Василюк, І. Лисоконь, І. Размолодчикова, І. Шимко ; упоряд. І. Лисоконь. Кривий Ріг : КДПУ, 2022. 182 с.
  24. Кубицький С. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах : навч. посіб. / С. Кубицький. К. : Міленіум, 2015. 280 с.
  25. Лук'янова Н. Соціальна робота в Україні: концептуальні засади і трансформація в сучасних умовах. Політичний менеджмент. 2009. № 5. С. 150 – 156.
  26. Манохіна І. В. Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування: навчальний посібник / І. В. Манохіна. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2012. 276 с.
  27. Мигович І. І., Лукашевич М. Т. Теорія і методи соціальної роботи: Навч. посібник. К., 2002. 236 с.
  28. Михайленко О. Ю. Рольовий підхід до вивчення особистості. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології. 2013. Випуск 21. С. 426 – 434.
  29. Петрочко Ж. В. Дитина в складних життєвих обставинах. Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал забезпечення прав : монографія / Ж. В. Петрочко. Рівне : Видавець О. Зень, 2010. 368 с.

- 30.Поліщук Ю. Й. Соціально-педагогічна діяльність сучасних громадських молодіжних об'єднань в Україні : [монографія / Ю. Й. Поліщук ; за ред. Н. Г. Ничкало. Тернопіль : ТНПУ, 2005. 432 с.
- 31.Полтавець В.І. Соціальна робота в Україні: перші кроки/ В.І. Полтавець. К.: КМ "Academia, 2000. 236 с.
- 32.Превентивна робота з молоддю за методом «рівний рівному»: навчальний посібник / за ред. І.Д. Зверєвої. К. : Навчальна книга, 2002. 256 с.
- 33.Про інноваційну діяльність : Закон України від 04 липня 2002 року, № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
- 34.Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
- 35.Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.
- 36.Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: Монографія / Авт. кол. О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, С.С. Вітвицька, Н.Г. Сидорчук, О.М. Спирін, Н. В. Якса та ін. / За заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2006. 316 с.
- 37.Рудкевич Н.І. Методика соціально-педагогічної роботи : навчально-методичний посібник / Н. І. Рудкевич. Львів: Растр-7, 2021. 324 с.
- 38.Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підруч. Київ: Грамота, 2012. 504 с.
- 39.Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
- 40.Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І. Д. Зверєва, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 256 с. с.
- 41.Соціально-педагогічна діяльність в умовах трансформації суспільства: теоретичні та прикладні проблеми : монографія / С. П. Архипова, Т. М.

- Десятов, І. І. Курляк, Л.І.Міщик, Г.Я.Майборода та ін. ; за заг. ред. С. П. Архипової. – Черкаси : ФОП Гордієнко Є.І., 2014. –235 с.
- 42.Соціально-педагогічна підтримка дітей та учнівської молоді : монографія / [Алексєєнко Т. Ф., Жданович Ю. М., Малиношевський Р. В. та ін.] / за заг. ред. Т. Ф. Алексєєнко. К. : ТОВ "Задруга", 2017. 168 с.
- 43.Соціально-педагогічна робота з проблемними сім'ями: навчально-методичний посібник / А. Й. Капська, Н. С. Олексюк, С. М. Калаур, З. З. Фалинська. Тернопіль: Астон, 2010. 304 с.
- 44.Тищенко О. В. Сутність соціальної роботи як складової соціального забезпечення. Юридичний вісник 3(28). 2013. С. 97 – 101.
- 45.Токарева Н. М. Сучасний підліток у системі психолого-педагогічного супроводу: монографія / Н. М. Токарева, А. В. Шамне, Н. М. Макаренко. – Кривий Ріг, 2014. 312 с.
- 46.Шевців З. М. Основи соціально-педагогічної діяльності: Навч. посібник / З. М. Шевців. К.: Центр учбової літератури, 2012. 248 с.